

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

וירא
גליון ז' (שט)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראץ עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

עבודת יצחק היתה בהעלאת המטה ועשייתו כלי לאלקות ג
עסוקים בעניני הרגל עד ז' חשון אם הוא עד בכלל ג

נ ג ל ה

דאגת אברהם והבטחתו של הקב"ה על שכרו ד
מדוע מספרת התורה את כל השתלשלות הדורות של תרח .. ד
מי נלחם עם אברהם נגד ד' המלכים (גליון) ז

ש י ח ו ת

אילת גשמים בארץ ובחו"ל ט
בסוכות תשבו - בהתיישבות י
מדוע אדה"ר לא קרא שמות לדגים י
אמירת "המשכים" ע"י כ"ק אדמו"ר מהר"ש יג
מתי ללמוד השיעור דפ' בראשית בשמח"ת או באסרו חג יד

ה י ו ם י ו ם

הערות ללוח היום יום יד

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בגליון ו (שח) הקשה הת' י.ש.ב. עמ"כ בלקו"ש ח"ה פ' לך לך שיחה ב' שעבודת יצחק היתה בהעלאת המטה ועשיתו לכלי לאלקות והפירוש במילים פשוטות שעשה את הגשמי לחפץ של מצוה שהיה שינוי בהחפצא עד שנתעלה לדרגת חפץ של מצוה ולא חפץ גשמי (וחומרי) סתם.

ועפ"ז קשה מה שנתבאר בריבוי מקומות בחסידות ובפרט בריבוי שיחות קודש דכ"ק אדמו"ר שליט"א, בנוגע להחילוק בקיום מצות התורה לפני מ"ת ואחרי מ"ת. (ועיין בחלק ג' מלקו"ש לך לך שיחה א') דקיום המצות של האבות לפני מ"ת לא היו יכולים לפעול ענין של קדושה בהחפץ הגשמי כמו בהמקלות דיעקב שהי' מקיים מצות תפילין בהם ואעפ"כ המקלות נשארו מקלות גשמיים בלי שום קדושה, משא"כ המצות אחר מ"ת יש להם הכח ע"י הציווי להמשיך קדושה בהדברים בגשמיים.

ולפי הנ"ל איך יתכן שגם יצחק באופן קיומו לפני מ"ת גם עשה כלי לעניני המצוות ולאלקות והעלה את החפצא.

ואולי אפשר לתרץ ע"פ מש"כ בלקו"ש ח"ה פ' וירא בהערה 21 וז"ל: "אף שבדאי גם מצות האבות פעלו במקצת בדברים הגשמיים בהם נעשו המצות (גם לאחר קיום המצוה) - כי מכיון שמעשה אבות סימן ונתינת כח לבנים, הרי בהכרח שיהי' בהם דוגמא עכ"פ לכמו שזהו לאחר מ"ת - בכ"ז, קדושת המצוה אז לא נקבעה בהגשמי באופן שתישאר בו בפנימיות ובגלוי גם לאחר קיום המצוה.

יצחק ישראל מגאלניק
- תלמיד בישיבה -

ב. בהליקוט לפ' נח - ז' מר-חשון, מביא בהערה 1 ראה זח"ב ... עד שיתא יומין בחשון ... דעד ז' מר חשון עסוקים בעניני הרגל, היינו עד ולא עד בכלל, (ע"כ) שמוכח מזה שכבר בו' מרחשון מגיע האחרון לנהר פרת ובמילא מתחילים לבקש מז' מרחשון.

ויש להבין שהלא מכ"ג תשרי עד ז' מרחשון ועד בכלל זה 15 יום. משא"כ בלי ז' מרחשון אז זה רק 14 יום. ובהמקור לזה במשנה. " ... ר"ג אומר בשבעה בו. ט"ו יום אחר החג". ובתו"ט שם מבאר שהוצרך להוסיף "ט"ו יום" (ולא להסתפק בזה שאומר בשבעה בו (-מרחשון)) כדי להדגיש שדווקא ט"ו יום, ובהמשך מחשב את כל הדרך עד נהר פרת ובמנין הפרסאות

וכו' שזה זמן של ט"ו יום וצ"ע.*

מנחם מענדל הכהן פרידמן
- ירושלים ת"ו -

ג ג ל ה

ג. עה"פ בבראשית ט"ו א' רש"י ד"ה אנכי מגן לך וז"ל: "מן העונש שלא תענש על כל אותן נפשות שהרגת, ומה שאתה דואג על שכרך, שכרך הרבה מאד". עכ"ל.

והנה הרמב"ם פ"י מהל' תשובה כותב בנוגע לעבודתו של אברהם אבינו שהיתה בתכלית השלימות, וז"ל "העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות ... לא מפני דבר בעולם ... ולא כדי לירש הטובה ... אלא עושה האמת מפני שהוא אמת ... והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקב"ה אוהבו וכו'". עכ"ל.

ולכאורה צ"ל דברי הרמב"ם בזה - דהלא רש"י כתב: "ומה שאתה דואג על שכרך ...", וכאשר א' עובד עבודתו שלא כדי לירש הטובה. מה שיך ענין הדאגה על השכר. הרי לא עובד עבודתו בשביל השכר?*

ואפש"ל בזה - דמה שאברהם היה דואג על שכרו היה זה לפני שלימות עבודתו, והראיה שעדיין לא מל עצמו, שהרי ענין המילה מוזכר לאח"ז כפרק (י"ז, א.). "התהלך לפני והיה תמים", אבל אחר שלימות עבודתו, הרי לא עשה זאת מפני הטובה שירש, וע"כ לא שיך ענין הדאגה על השכר. וכמ"ש בזהר ח"א פ"ח סע"ב, צוין בלקו"ש ח"י ע' 50 דעד שלא נימול אברהם היתה דרגת נבואתו בכח' היה דבר ה' אל אברם במחזה, משא"כ אחרי המילה כתיב וירא אליו הו', שהיא דרגא נעלית יותר.

הת' שאול משה אליטוב
- תות"ל 770 -

ד. בהפרשיות שבהם קוראים בתורה עכשיו (מנח והלאה) רואים דבר שלכאורה אינו מובן כלל: כל השתלשלות הדורות ותולדות

(* יעויין רש"ש במשנה תענית שם (פ"א מ"ג) ובהערות וביאורים גליון קנ"ה סי' א' אות ד').

המערכת

(**) ראה בארוכה בענין זה בלקו"ש חלק כ' ע' 45.

המערכת

של עם (או בני) ישראל מתייחסים בכללותם לאדם אחד והוא תרח אבי אברהם, שהנה מפורש ב' נח שתרח הוליד את אברם את נחור ואת הרן. ולא מבעי שהוא הוליד את אברם שהיה הראשון ואב לכל בני ישראל אלא גם מצד שני בניו נחור והרן. שמסופר "והרן הוליד את לוט" ובפ' וירא מסופר שמלוט בא מואב שמהם באה רות (המואביה) שהיתה אם לדוד המלך ולכל מלכי בית דוד עד משיח צדקנו! ועוד על פסוק "ויקח אברם ונחור להם נשים שם אשת אברם שרי ושם אשת נחור מלכה בת הרן אבי מלכה ואבי יסכה" מביא רש"י מהמדרש שיסכה זו שרה, ז.א. שגם שרה שהיתה אם לכלל ישראל היתה בת הרן בן תרח. ולא עוד אלא שעל הבן השלישי נחור, מסופר בס"פ וירא שילד את כתואל, "ובתואל ילד את רבקה וגו'" שהיא גם היתה א' מהאמהות של כלל ישראל ועוד שלבן שהיה אח לרבקה ונכד לנחור, נולד שתי בנות והם רחל ולאה שמהם באו כל בני ושבטי ישראל.

ואין כל זה מתייחס רק לנחור, אלא גם אשתו היתה ממשפחת תרח שמלכה היתה בת הרן (אחות שרה ולוט). ורואים מפורש שמשלש אחים אלו (אברם, הרן, ונחור) השתלשל כל תולדות עם ישראל וכולם היו בני תרח!

ולכאורה אינו מובן כלל, מצד איזה מעשה זכה תרח להיות (לא רק אב לאברם) אלא לכל תולדות דורי עם ישראל. ומן הדין היה צריך להיות הפוך לגמרי שעם ישראל הם שחדשו האמונה בה' א', ותרח שהיה עובד עכו"ם ועד שהיה כ"כ אכזרי שבעצמו הביא את בנו לנמרוד להרגו "על שכתת את צלמיו והשליכו לכבשן האש" כמסופר ברש"י פ' נח בפשוטו של מקרא.

(והנה בס' מדרש אריאל ע"פ "וימת הרן על פני תרח אביו" מביא מרש"י שמפרש השליכו לכבשן האש ונשרף ומפרש וז"ל: "אם גם הרן לא נתכוון לשם שמים ועל כן לא ניצל מן הכבשן אעפ"כ לא נתקפח מעשה זה. שהרי מעשה מצווה היה כאן, וזכה שנבנה גם ממנו בית ישראל אבי יסכה זו שרה, אם ישראל, ואבי לוט, יסוד מלכות בית דוד" עכ"ל ובזה היה אפשר לפרש שהזכות מתייחס להרן ולא לתרח, אבל מ"מ אין זה מתרץ זה שהקשינו מנחור וגם שכל האחים עם תולדותיהם מתייחסים לתרח וק"ל.)

ואף שע"פ "ואתה תבוא אל אבותיך בשלוט וגו'" מפרש רש"י שעשה תרח תשובה, ובב"ר מפורש שתרח זכה לעולם הבא משום שעשה תשובה, מ"מ אין זה מפרש גודל זכותו וכו'.

אך נראה לפרש עפ"י מה שכתוב בכמה מדרשים על הולדת אברהם. ואעפ"י שהם משונים בנוסחאות הסיפור (עי' ס' בית המדרש חלק ב' ע' 118, ספר הישר), מ"מ הנקודות העיקריות שוים. וזהו לשון מדרש הגדול פ' נח "כיון שמלך נמרוד עשה עצמו אלוקה והטיל על האומות פחד ויראה לבוא ולהשתחוות לו

וכו' והיו כל האומות באין ומשתחוין לו וכורעין לפניו וכו' עד שזרח אורו של אברהם אבינו. וכיון שנולד יוצא לעולם אמרו לו קוסמיו (לנמרוד) וכו' נולד היום נער אחד שהוא עתיד לירש את העולם ועתיד לאבד את המלכות ולהוציא ממלכותך אם רצונך שלח אצל אביו ופדהו ממנו בבית מלא כסף וזהב ועקריהו מן העולם.

והיה תרח יושב ביניהם אמר להם דבריכם דומים לפרד שאומרים לו טול כור שעורים ונחתוך את ראשך מה יעשה באותן שעורים לאחר שיחתכו ראשו, כך זה שיהרגו את בנו מה יעשה בנכסים למי מורישן. אמר לו מתוך דבריו ניכר שנולד לך בן זה וכו' עכשיו לך והבא אותו. מיד הלך תרח ולקח את אברהם ואת מינקתו והטמינם במערה והיו שם שלש שנים (ובנוסחאות אחרות שלש עשרה שנה) עכ"ל.

והיינו, שתרח שהיה כומר לע"ז, הטמין את אברהם ובזה הציל אותו מידי נמרוד שרצה להרוג אותו, ובזה הציל (בלשון הרמב"ם) "העיקר ששתל אברהם". ועדיין אינו מובן שנכון שהוא הציל את העיקר והאמונה בה' אחד, אבל הוא לא התחיל את העיקר וגם לא האמין בה' אחד רוב ימי חייו וא"כ, הלא אברהם שהוא שתל את העיקר היה צריך לזכות בהשתלשלות כל תולדות בני"י, ולמה זכה בזה תרח?

אך יובן זה עפ"י מה שמפרש רש"י בפ' וזאת הברכה ע"פ "שמח זבולון בצאתך ויששכר באוהליך" וז"ל זבולון ויששכר עשו שותפות, זבולון לחוף ימים ישכון ויִצָא לפרקמטיא בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה לפיכך הקדים זבולון ליששכר שתורתו של יששכר ע"י זבולון היתה ע"כ.

והיינו שמשה בברכתו לשני השבטים הקדים ונתן יותר חשיבות לזבולון, אע"פ שהם בעצמם לא עסקו בתורה, אלא לפי שהם פרנסו ונתנו אפשריות להלימוד של יששכר ואם לא בשביל (הפרקמטיא) דזבולון, לא היה קיים לימוד התורה דיששכר.

וזהו למה זכה תרח להיות שורש לכל תולדות עם ישראל כולל משיח צדקנו. שאע"פ שהוא בעצמו לא שתל את האמונה בה' אחד ומ"מ, אם לא ע"י מעשה ההצלה של תרח לא היה אברהם קיים והיה א"א בשבילו לזרוע את העיקר הגדול.

ולפיכך הקדים תרח לאברהם, שחידושו ואמונתו של אברהם ע"י תרח היתה.

ובויק"ר הגירסא היא אחרת "לפיכך נקרא הפסוק על שמו" ומפרש בעץ יוסף וז"ל "נקרא הפסוק על שמו שתלה הכל

זבולון כאלו הוא לבדו המתהלל כאן" עכ"ל.

(ועוד עי' מדרשי התורה על אמירת לאה כשנולד זבולון "זבדני אלקים זבד טוב" שמפרשים שלאה אמרה זאת על זבולון דוקא משום שהוא ישב ועסק בתורה ומקשים המפרשים והלא יששכר הוא שעסק בתורה? ומתרצים שמשום שזבולון שמר ודאג לפרנסת יששכר לכן הוי כאילו הוא בעצמו היה לומד ותלה הכל בן ולא ביששכר וא"כ ה"ה בתרח שתלה הכל בו ולא (רק) באברהם).

יעקב שמואל בוטח

- תלמיד בישיבה -

ה. בגליון ו (שח) מאריך הרב ל. שיחי' ג. בשאלה על פירש"י בפ' לך (פרק יד, פסוק יד), שבקרא כתיב: וישמע אברהם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו לילדי ביתו שמנה עשר ושלש מאות וירדוף עד דן. ופירש"י: חניכיו: חניכו כתיב, זה אליעזר שחנכו למצות ... שמונה עשר וגו': רבותינו אמרו אליעזר לבדו הי' והוא מנין גימטריא של שמו עכ"ל רש"י. היינו שאליעזר לבדו הלך עם אברהם וכ"ה גם בפרש"י נדרים.

והרב הנ"ל שי' שואל, שלפי המשך הפסוקים קשה לפרש (עפ"י פשוטו של מקרא) שאליעזר לבדו הלך עם אברהם, דבכ"מ כתיב עבדיו לשון רבים וגם לקמן כתיב "הנערים - עבדי נכנסו למלחמה שנא' ...", הרי מפורש שעבדיו הלכו עמו למלחמה. ואח"כ מאריך הרב הנ"ל מה שמתרצים כמה ממפרשי רש"י, וכותב שאינו מבין תירוץ, לפי שאינו מתאים עפ"י הכלל שרש"י לא בא אלא לפרש פשוטו של מקרא וכו' וכו', ואין להאריך בכל זה - הלא המה כתובים בגליון הנ"ל.

והנה הרב הנ"ל הביא כו"כ ממפרשי רש"י ומפרשי פשוטו של מקרא, אבל כנראה אישתימטתי' מפרש רש"י הכי מפורסם, והוא ה"שפתי חכמים", שעפ"י הביאור שמביא יהי' מוכן (לפענ"ד) פירש"י הנ"ל, ואיך שזה גם מתאים עם הכלל דרש"י מפרש פשוטו של מקרא, וכדלקמן.

ה"שפתי חכמים" על אתר מביא וז"ל: "ק' והא אין הקרא יוצא מידי פשוטו שנא' שמונה עשר וגו' ובי' רכינו בחיי כי כל מספר הזה הי' בני ביתו ולאחר שנזדרז למלחמה מיטען וריקנן וצוה שיחזרו כל החוטאים כדין תורה דכתיב מי האיש הירא גו' ונשאר הוא ואלעזר לבדו". ועל תירוץ זה שאל הרב הנ"ל שמפורש בכתוב ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכס גו', ועכ"פ הי' רש"י צריך להעיר ע"ז, ע"כ קושייתו.

אח"כ מביא ה"שפתי חכמים" עוד תירוץ מה"גור ארלי", ואצטט את דברי ה"שפתי חכמים" אידי דיזוטרי: "ודאי שכל השי"ח

(אנשים) הלכו עמו כדי להבהיל המלכים שלא יתחזקו כנגדו ואף ע"ג שהוא לבדו ה' ג"כ מנצח אותם כי אין מעצור לה' מ"מ לקחם כדי להסתיר הנס שיהי' לו התחזקות מן הטבע ... ולכך לקח כמנין אליעזר לרמז שהכל ה' בשביל אליעזר". וראה בארוכה בפנים ה"גור ארי", ששם כתב שרק אברהם ואליעזר הכו בפועל, והכל ה' בזכותם, ורק בכדי להסתיר הנס כו' הלכו השמונה עשר ושלוש המאות כנ"ל.

והנה עפ"ז יובן הכל, ובהקדם:

מכיון שרש"י כותב שרק אליעזר לבדו הלך, ואינו כותב שום פירוש אחר, מובן שזה פשוטו של מקרא, וכמבואר בכמה מקומות.

ונראה לפרש המשך הכתובים באופן זה: אברהם לקח "חניכו" - שזה אליעזר (כמו שכותב רש"י בפירוש), ונוסף לזה, גם עבדיו לקח עמו (ואולי (- ועוד יותר, ומסתמא) זה מרומז בהמלה "לילידי ביתו").

אח"כ התחילו לרדוף אחרי המלכים, כשהגיעו להמלכים וכו' והמלכים התפלגו כו' אז "ויחלק עליהם לילה", וכמו שפירש"י " ... סרס המקרא ויחלק הוא ועבדיו עליהם לילה", אבל כ"ז ה' רק בכדי להבהיל המלכים (כמ"ש בגו"א ושפ"ח הנ"ל), וה"ויכס" לפועל - הוא (שאברהם) הכה אותם (דאם ה' הפירוש שגם הם הכום (גם העבדים), ה' צ"ל כתוב ויכום, וגם כנ"ל משפ"ח).

אח"כ כשמלך סדום רצה ליתן מהרכוש, אמר אברהם רק הנערים כו' ופירש"י "ואעפ"י שעבדי נכנסו למלחמה", ז.א. שנכנסו למלחמה, אבל לא צריכים ללמוד שהכו, ואדרבה - נכנסו ועזרו למלחמה (כנ"ל), אבל ההכאה היתה רק ע"י אברהם ואליעזר.

ועכשיו מובנים כל השאלות ששאל הנ"ל על רש"י, כפי שנרשמו בגליון דשבוע העבר.

ומה ששאל שאם ה' אליעזר לחוד עם אברהם, איך עלה בידם להחזיר כל הרכוש בעצמם, הנה יובן זה עפ"י הנ"ל שעמם היו גם עוד שי"ח אנשים.

אמנם יש להעיר על דבר תמוה לכאורה, דהפסוק משתמש בכל פעם בלשון יחיד: פי"ד פסוק ט"ז. וישב ... השיב. (פסוק יז:) לקראתו ... שובו וכו', ולכאורה למה כותבו בלשון יחיד אם גם אליעזר הלך עמו?

אלא י"ל בזה עפ"י הידוע, דעבד לא נחשב לכלום לגבי

רבו, וזה מובן בפשטות לכאורה אפילו ל"בן חמש למקרא", לפי שיכול לראות במו עיניו. ויש גם הוכחה לזה, המתאים לפשוטו של מקרא, עפ"י מה שמביא רש"י (לקמן) בפט"ו פסוק יח "משל הדיוט עבד מלך מלך", כלומר שאינו מציאות בפ"ע - רואים איך שמתאים גם עפ"י פשט"מ.

מה שנשאר בלתי מובן הוא (כפי שהקשה הרב הנ"ל), דאיך מפרש הגו"א שהסתיר אברהם את הנס, עי"ז שלקח עמו שי"ח עבדים, הרי ה' נס גדול ונורא (שמובא בגמ' ובמדרש), שהעפר השתנה לחיצים, ולא מצינו שאברהם יסתיר את הנס הזה, ולכאורה זה ענין של היפך הטבע לגמרי!!

אלא י"ל התירוץ בזה, מכיון שרש"י אינו מביאו, ואף אינו מזכירו, מוכח שזה אינו לפי פשוטו של מקרא, ואין ראי' בפשט"מ שנס כזה קרה. וצריכים לפרש לפי שאר הדעות ומפרשים (ראה תנחומא על אתר. ועוד), שנעשה אליעזר. גבור כמו שי"ח אנשים - וזה כבר מרומז בפרש"י שכתב שאברהם לקח רק אליעזר עמו, וגם מרומז בקרא, לפי שהקרא משתמש כל פעם בלשון יחיד כשמדבר אודות אברהם, וא"כ כנ"ל - אליעזר ה' חלק ממנו, ורק אליעזר.

ויש להאריך בכל זה.

הרב שלמה יוסף ארמון

- ברוקלין נ.י. -

ש י ח ו ת

ו. בשיחת ז' חשון תשמ"ו שיחה הא' הסביר כ"ק אדמו"ר שליט"א טעם האריכות בשו"ע אדה"ז או"ח סי' קיז אודות טעם הדיעה שבארצות שלנו "למה לא נעשה כבני ארץ ישראל" - דלכאורה: מכיון שלהלכה "לא נתקבלה סברה זו", כל האריכות להסברת הנכונות של דיעה הנ"ל היא למותר? ונקודת הביאור (ע"ד המוסר) היתה, שזהו בכדי "לקשר בני" בכל מקום עם בני" שבא"י", וזהו בהתאם לענינו של ז' חשון, המדגיש הענין דאהבת ישראל ואחדות ישראל, כפי שמתבטא בכך שדווחים התפילה על גשם בשביל הנוחיות של אותם החוזרים לביתם מעלי' לרגל. ע"ש באורך.

ולא הבנתי: לכאורה, דוקא הדיעה שנתקבלה להלכה מדגישה הענין דאהבת ישראל עוד יותר מהדיעה שלא נתקבלה להלכה. כי אע"פ שלפי הדיעה הנדחית בארצות שלנו צריכים לעשות כבני א"י - אבל הטעם של דיעה זו הוא לפי ש"בכל ארץ ... ראו לעשות בה כפי הצריך לכולה", היינו שבכל ארץ וארץ אזלינן

בטר צורך שלה (אלא שבנוגע לארצות שלנו הרי צורך הארץ הוא באותו הזמן של צורך הארץ בא"י). ונמצא שלפי דיעה זו הזמן של שאילת גשמים הוא נפרד לכל מדינה ומדינה (כמפורש בשו"ע אדה"ז שם אודות המדינות שצורך הארץ לגשמים הוא בימות החמה, שלפי דיעה זו שואלים מטר בימות החמה).

משא"כ לפי הדיעה שנתקבלה להלכה, עם היות שיש חילוק בין בני א"י ובני חו"ל - ה"י עכ"פ כל בני חו"ל עושים באופן אחד (בליל ס' אחר תקופת תשרי) - כבני בבל. וא"כ יש יותר "אחדות" בדיעה זו לגבי דיעה האחרת (שהרי החילוק בין בני א"י ובני חו"ל הוא גם לפי הדיעה הנדחית. כי ההשתוות היא רק "בארצות שלנו" אבל לא בכל ארצות חו"ל. וכמפורש בשו"ע אדה"ז שם הדוגמא ממדינת אשכנז או ספר"ד. ע"ש).

הרב יעקב ליב אלטיין

- ברוקלין נ.י. -

ז. בשיחת ליל ב' דחגה"ס בא"י שה'אושפיזא' הפנימי (היינו המגיד) דיום זה מפרש הפסוק "בסוכות תשבו גו'" ש"תשבו" היינו "בהתיישבות".

והנה אף שענין זה מובא בכמה מקומות בחסידות - לא מצאתי ענין זה בשם המגיד.

ואולי הכוונה למש"כ ברמזי תורה להה"מ (מכ,ד): "בסוכות תשבו שבעת ימים. לפי הפשט ה' צריך לכתוב להיפך שבעת ימים תשבו בסוכות. אך כך פירשו אתם בני אדם תראו שבסוכות תשבו אתם כמעשיכם. כי ה' ימים עליונים היינו ה' אושפיזין עילאין".

ולעיר שפירוש הנ"ל בהשיחה הובא בשם הבעש"ט בסה"מ תש"ד ע' 32: "ישבו בסוכות בהתיישבות פנימית".

א' התלמידים

ח. בהתוועדות ליל ב' דר"ח מר חשון הקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א מפני מה לא מצינו שאדה"ר קרא שמות לדגים וכן מפני מה אין פני דגים במרכבה.

והנה בדא"ח הובא בכ"מ שחיות הדגים הוא המים כיון שמתאחדים עד שהיו לאחדים כו'.

בביאורו"ז פ' בשלח (ע' מא ואילך) וז"ל: והטעם שנק' נוני ימא היינו עד"מ הדגים שבים הגשמי שמי הים מכסין עליהם והמה מובלעים במי הים להיות כי כל חיותם העצמי הוא מי הים ולא יוכלו להיות רגע בלי מים וע"כ מובלעים ומשוקעים בתמידות וגם כל בשרם ותוך תוכם מובלע במי הים והיו לאחדים

ממש והוא הנק' חיות עצמי משא"כ חיי האדם... והנמשל מזה יובן ג"כ למעלה כו' עיי"ש.

ובתו"ח ע"ס בראשית ח"ב ד"ה ויתן לך (פי"ז) וז"ל: כמו הברואים שבים, ובפרט דגי הים שמובלעים במים בתמידות והמים בתוכם בחינת עצמות בתמידות עד כשפורשים מן המים ליבשה אפי' דגע ימותו, ... משא"כ ברואים שבים שחיותם עצמי' בים כאילו אינם במהות בפ"ע כלל ... שזהו ההפרש בין הנבראים שבעלמא דאתגליא שמקבלים מבחינת הבל הדבור העליון כמ"ש וידוח פיו כל צבאם שהן בבחינת יש נפרד בפ"ע, רק שהן צריכין לקבל תמיד מרוח הדבור העליון כמ"ש והחיות רוי"ש כו'. וכך הוא גם כנשמות שבגופים שעומדים באהוי"ר טבעית כחיות וכבהמות דמרכבה דפני אריה ופני שור כו' וכברואים שביבשה שזהו שנק' עלמא דאתגליא כידוע. ובין הנבראים העליונים שבעלמא דאתכסיא שנק' עולם המחשבה העליונה עכ"ל.

דע"פ כהנ"ל יובן מה שאדה"ר לא קרא לדגים שמות כיון שדגים הם עלמא דאתכסיא והרי ידוע שהשמות שקרא אדה"ר הוא כיון שראה כפי שהם בשרשם במרכבה והוא המשיך זה (ראה שיחת יום שמח"ת תשל"ב) משא"כ דגים כיון שאינם במרכבה דהם מעלמא דאתכסיא ומרכבה היא בחי' עלמא דאתגליא ע"כ לא קרא להם אדה"ר שמות. ובנוגע לחיותם של הדגים (כיון שחיותם אינו במרכבה א"כ מניין הוא מקור חיותם) הנה נראה ברור מכהנ"ל שמקור חיותם הוא מהמים וכ"ה גם בלקו"ש בראשית ש.ז. וז"ל: מים זיינען דער מקור החיות פון דגים ביז אז דאס איז זייער אמתע מציאות (וואס דערפאר האלט רשב"ג "אז כל שהוא מברית המים" איז ניט חוצץ בפני המים), דאס הייסט אז דגים האבן אין זיך א תכונה פון "ביטול" צו מקור חיותם. עכ"ל. (עי' ג"כ ד"ה לויתן זה יצרת תשי"ב).

וראה לקו"ש ח"ח ע' 363 הע' 1 ובשוה"ג שם, וז"ל: ואף שדג הפורש מן הים משך זמן קצר - יכול לחיות כשיחזירוהו אח"כ למים ולא עוד אלא שגם לאח"ז חי הוא - היינו משום שמשך זמן זה עדיין נמצא בו החיות שקיבל מהמים לפני הפרישה, עכ"ל.

והנה לכא' כהנ"ל שדגים כל מציאותם היא המים עד שאינם חוצצים היא רק לדעת רשב"ג אבל חכמים חולקים עליו והובא בכ"מ בדא"ח דאין הלכה כרשב"ג וכ"ה בד"ה וראיתי אני תרס"ב (סה"מ תר"ס - ס"ב ע' שנ ושם ע' שנב) וז"ל: דהנה נבראים דעלדא"כ הגם שהם בטלים לאלקות מ"מ ה"ה בבחי' מציאת נבראים וכמו הדגים שבים שאם היות מהותם מים והמה מובלעים במי הים מ"מ ה"ה מציאת נבראים בפ"ע ואינן מים ממש חוצצים לעין (כנצ"ל לענין) טבילה, דאין הלכה כרשב"ג שסובר דכל

שהוא מברית המים כו', וכמו"כ יובן בהנבואים דעלדא"כ דאם היותם בטלים לאלקות מ"מ ה"ה נבואים ונבדלים כו', עכ"ל (עי' ג"כ בד"ה עוטה איר כשלמה תרצ"ט) בענין הנ"ל.

וראה ג"כ בלקו"ש הדרך על הרמב"ם וז"ל: ויומתק בפרט ע"פ דעת רשב"ג דכל שהוא מברית המים אינו חוצץ, והיינו דמכיון שברואי הים נבראו מן המים (חולין כז, ב) הרי אמיתית מציאותם היא המים, ולכן אינם חוצצים בפני המים ועפ"ז נמצא, דזה שמי הים מכסים על הברואים שבתוכו הרי באמיתת הענין, אין זה כיסוי של הסתר, כ"א אדרבא "גילוי" ה"סתום" - כי המים הרי הם אמיתית המציאות של ברואי הים (המכוסים בהמים) עכ"ל. ובשוה"ג מעיר אודות דעת רשב"ג, וז"ל: (מקואות פ"ו מ"ז ידים פ"ב מ"ב) אלא שאין הלכה כמותו - אבל הרי פסקינן כוותי' בהא דזבחים (כב, א) וכבר שקו"ט בזה בתו"ט נקואות שם והאריך בזה בס' גולות עליות שם, חיבור לטהרה הל' מקואות כלל ב' בסופו (לפענ"ד בשנויא דחיקא) ועוד, ואכ"מ עכ"ל בהערה שם. דבתו"ט פוסק כרשב"ג כיון שבזבחים פסקינן כוותי' ברמב"ם ובשו"ע (שכל שתחלת ברייתו מן המים מטבילין בו) ולכן פוסקים גם כוותי' במקואות אבל ראה במשנה אחרונה ותוס' חדשים חדושי מהרי"ח ועוד שחולקין עליו ומתריצים הקו' מהרמב"ם באו"א עי"ש.

ואולי לזה כוונתו בלקו"ש ח"י ע' 310 וכמו"כ ח"ד ע' 1247 וז"ל: וקריאת שם הרי זה ענין של גילוי המשכה מן השרש המקור וההעלם, לענינים שבפועל וכמבואר בדא"ח ככ"מ ענין קריאת שם שענינה לחבר הנשמה עם הגוף וכו', ועפ"ז יש להסביר ג"כ המחלוקת שישנה אם אדם קרא שמות גם לדגים שהרי דוגמתם הם נבראים דעלמא דאסכסיא, היפך ענין הגילוי אלא שעלמא דאסכסיא זה - לגבי עולם שלמעלה ממנו גם לזה גילוי יקרא שזה יסוד לדיעה שגם הדגים נקראו בשם, עכ"ל.

ואפשר לומר שלזה מכוון כ"ק אד"ש שלגבי עולם שלמעלה ממנו גם לזה גילוי יקרא כנ"ל מד"ה וראיתי אני תרס"ב וד"ה עוטה אור תרצ"ט שאף שהם בטלים לאלקות (הנשמות דנוני ימא): מ"מ ה"ה בבחי' מציאות נבואים ונבדלים ואינם בכיטול דאין ואפס זולתו.

וצריך עדיין ברור איך הוא לדעת חכמים וכמו"כ צ"ע מהו לגבי ענין הרדי' שבזה שייכים גם דגים כמ"ש ורדו בדגת הים ראה רד"ק לבראשית ב, יט וראה ג"כ כלי יקר לבראשית א, כו.

הת' יהונתן דוד רייניץ

- תלמיד בישיבה -

ט. בשיחת ש"פ האזינו ש.ז. (הנחות הת' בלתי מוגה) סעיף מא : מען געפינט אז די "המשכים" פון רבי'ן מהר"ש זינגען געזאגט געווארן ניט בתחלת נשאותו, נאר כמה יארן לאחר נשאותו ... און דער טעם הדבר איז, ווייל וואס מער מען גייט אריין אין דער נשאות, איז מער מודגש ובראה דער חידוש פון דעם נשיא וואס איז ניט געבונדן מיטן נשיא שלפניו, וואס ביי א נשיא דארף דאך זיין "מעלין בקודש", איז במשך הזמן קומט ארויס זיין חידוש און ענין מיוחד.

והנה בענין זה יש להעיר:

(א) מרשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר מהר"ש בעריכת כ"ק אדמו"ר שליט"א שכ' על המאמר ד"ה החודש הזה לכ"ק אדמו"ר מהר"ש דשנת תרכ"ו: "קרוב לודאי, אשר מאמרים ארוכים כאלו וכיו"ב נאמרו ב"המשכים" ולא בפעם אחת". עכ"ל.

(ב) כנראה שמאמר הנ"ל אמר בחיים חיותו של אביו כ"ק אדמו"ר הצ"צ [יודוע (רשימה שם הערה 1) "אשר אף שקבל אדמו"ר מהר"ש את הנשיאות בקיץ תרכ"ו, החל ע"פ ציווי אביו אדמו"ר הצ"צ, לאמור דא"ח ברבים בחורף תרכ"ו"] שהרי המאמר שלאחרי ד"ה החודש נאמר כליל שני דחגה"פ, וכ"ק אדמו"ר הצ"צ נסתלק ב"ג ניסן תרכ"ו, א"כ הרי אמרו לפנ"ז.

דמכל הנ"ל יוצא דגם לפני נשאותו אמר מאמרים באופן ד"המשכים". ואפילו את"ל שאמר מאמר הנ"ל ביום א' דחגה"פ - הרי עכ"פ גם בתחלת נשאותו ממש אמר "המשכים".

ואולי הכוונה בהשיחה היתה להמשכים כמו "מים רבים תרלי"ז" (הידוע גם בשם "וככה הגדול"), אבל לכא' מההוראה שנלמד בהשיחה אין נפק"מ בין המשכים ארוכים או באופן הנ"ל דר"ה החודש.

א' מאנ"ש
- ברוקלין נ.י. -

י. בשיחת ש"פ בראשית ש. ז. (סי"ח ואילך בהנחות התמימים) נתבאר הטעם להצעה. בהתוועדות דיום שמח"ת ללמוד בשמח"ת גם השיעורים דפ' בראשית, אף שהוראת כ"ק אדמו"ר מהורי"צ (שנדפס ב"היום יום" ועוד) ה' ללמוד השיעור דפ' בראשית באסרו חג.

דזה שאדמו"ר מהורי"צ הורה ללמוד השיעור באסרו חג ולא בשמח"ת משום ד"מצות היום בשמחה" ולא רצה "ליקח" מהזמן

ד"מצות היום בשמחה" כו' (משא"כ בהשיעור דפ' ברכה שבזה אין ברירה).

ונת' דעכשיו שרואין במוחש שלא כל אחד מנצל כל הזמן דשמח"ת לקיים מצוות השמחה אשר לכן נאמר ההצעה למלאות את הזמן בלימוד פ' בראשית.

ולהעיר משיחת שמח"ת (בסעודת היום) דשנת תש"ה - ספר השיחות תש"ה ע' 61 ואילך (אשר אז חל שמח"ת ביום ג' כמו בשנה זו), וז"ל: פון וזאת הברכה. מען דארף לערנען די גאנצע סדר וזאת הברכה נאר דער עיקר איז פון דעם יום השלישי אויך בראשית די ערשטע דריי פרשות נאר דער עיקר די פרשה שלישית".

ומבאר שם בהשיחה ההוראה מהשיעור דפ' ברכה, ולאח"ז מבאר הוראה מהשיעור דיום ג' דפ' בראשית.

ולהעיר ששיחה הנ"ל נאמרה לאחר הדפסת ה"היום יום", ועפ"ז אולי אפ"ל, דמצד ירידת הדורות גם אז נשתנית ההוראה, וגם בשמח"ת יש ללמוד השיעור דפ' בראשית.

או י"ל באו"א: דזה שלא לומדים השיעור דפ' בראשית ביום שמח"ת הוא לא משום דבעצם לא שייך להזמן דשמח"ת, אלא משום דביום שמח"ת אין זמן על זה כנ"ל. אבל כעצם שייך גם לשמח"ת, ולכן יש ללמוד הוראה גם משיעור זה.

א' מהתלמידים

ה ל ו ם

יא. ג' כסלו: "מההפרש בין הנהגת הבעש"ט להנהגת המגיד, כי הבעש"ט ה' עסוק בנסיעות שונות ...".

להעיר משיעור תניא דיום זה: והנה לקיום מצוה שא"א לעשות ע"י אחרים מבטלין ת"ת ואפ"י מעשה מרכבה.

ז' כסלו "צורה וחומר ... אל אחד בראם -

ל' הכ' מלאכי ב, יו"ד.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ברוקלין נ.י. -

לזכות

הילדה מנוחה רחל תחי'
לאורך ימים ושנים טובות
נולדה ביום ד' ח' חשוון

ולזכות

הורי' הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו חנה שיחיו
ברונשטיין

זקני'

הרה"ת ר' זאב וואלף וזוגתו מרת שרה שיחיו ברונשטיין
הרה"ת ר' מנחם יעקב וזוגת מרת סלמה שיחיו רייניץ